

per menka teismų praktika

VŽ komentarai

▶ TOMAS PILIPAVIČIUS, investuotojų asociacijos valdybos pirmininkas: „Nuolat stebime visų Vilniaus biržoje kotiruojamų įmonių bei jų akcininkų veiksmus ir stengiamės atkreipti tiek investuotojų, tiek priežiūros institucijų dėmesį į galimas problemas. Kol kas teismuose sprendžiami seniau prasidėję ginčai, tačiau atsiradus naujų stengsimės sutelkti investuotojus ir ginti jų teises.“

▶ RASA ČEPIENĖ, „Panevėžio kelių“ atstovė ryšiams su visuomene: „Bylinėjimasis tiek tarp akcininkų, tiek tarp konkurentų įmonei yra nenaudingas, nes finansiniai, materialiniai ir intelektualiniai ištekliai yra nukreipiami ne ta linkme, tai yra ne produktui sukurti, o įtakos dalyboms, ambicijoms tenkinti ir kitoms ekonominiu požiūriu nenaudingoms sritims.“

▶ VILIJANA NAUSEDAITĖ, advokatų kontoros „Sutkienė, Pilkauskas & partners“ asocijuotoji partnerė: „Nuosekli teismų praktika būtų labai svarbi, nes pažodinis įstatymo pritaikymas gali sudaryti tik formalus, o ne materialaus teisingumo būklę.“

JUDITOS GRIGELYTĖS NUOTR.

O ir pati akcijų kainos nustatymo taisyklė, tokia kaip suformuluota įstatyme, taip pat sudaro prielaidas „nukrypti nuo materialaus teisingumo“.

„Svarbi praktika bus nubrėžta ir dėl VPK galimybių ginti viešąjį interesą, kurį ši pareiškusi „Lino“ atveju“, – nurodo advokatų kontoros atstovė.

Tačiau p. Čepienė laikosi nuomonės, kad Lietuvoje teisės sistema orientuota į smulkiųjų akcininkų teisių įvairiapusę apsaugą: „Teismų padedamas smulkusis akcininkas gali paralyžiuoti įmonės veiklą reikalaujamas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, pvz., turto areštą. Juridinio asmens interesai, siekis apsaugoti bendrovę nuo kenkėjiškų akcininkų veiksmų, ginami tik formaliai.“

Anot „Panevėžio kelių“ atstovės, „siekiant išvengti negatyvių padarinių, vertybinių popierių rinką reglamentuojantys teisės aktai turėtų pirmiausia ginti viešąjį interesą, įmonės interesai turėtų įgyti pirmumo teisę prieš smulkiųjų ir stambiųjų akcininkų interesus“.

Šiuo metu Seime jau svarstomos įstatymo pataisos, susijusios su OS ir privalomuoju akcijų išpirkimu. Tarp pataisų – siū-

lymas mažinti ribą, kurią peržengus būtų privaloma teikti OS nuo dabar galiojančių 40% iki 1/3 balsų. Be to, 40% balsų turėjimas nesuteiktų daugiau teisių nei turimi 33%. Taip pat įstatyme siūloma nustatyti, kad OS turi būti teikiamas ir įgijus netiesioginę emitento kontrolę.

Siekiami ir įstatyme tiesiogiai įtvirtinti principai, kad POS kaina, visų pirma, turi būti teisinga, ir nurodyti principus, kuriais remiantis turės būti nustatoma teisinga kaina, paliekant VPK teisę, jei kyla pagrįstų įtarimų dėl kainos teisingumo, motyvuotu sprendimu reikalauti ją pakeisti, pvz., kai POS teikiamas praėjus reikšmingam laikotarpiui nuo balsų ribos peržengimo dienos.

Keičiama ir sankcijų už Vertybinių popierių įstatymo pažeidimus sistema. Vienas iš svarbiausių pakeitimų – numatyta iki 500.000 Lt bauda už POS nepateikimą. Iki šiol už šį pažeidimą bauda išvis nebuvo numatyta.

„Mano nuomone, šie įstatymo pakeitimai nepadės išvengti nesutarimų tarp akcininkų, tačiau reguliavimas taps aiškesnis, todėl nesutarimų turėtų sumažėti, be to, bus aiškesnės VPK galios“, – sako p. Cibas.

VŽ info

OFICIALUSIS SIŪLYMAS. PASIBAIGUSIOS BYLOS.

▶ 2007 m. birželio 27 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis byloje dėl privalomojo oficialiojo siūlymo (OS) supirkti likusias AB „Ukmergės keliai“ (UK) akcijas. Teismas padarė išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas priėmė iš esmės teisingą bei pagrįstą sprendimą ir jis turi būti paliktas nepakeistas.

Ginčo esmė. Ieškovas prašė teismo įpareigoti atsakovus teisės akty nustatyta tvarka pateikti privalomąjį OS supirkti likusias UK akcijas, suteikiančias balsavimo teisę. Ieškovas taip pat teigė, kad atsižvelgiant į tai, jog atsakovas yra „Panevėžio kelių“ (PK) stebėtojų tarybos narys, jis ir sutartinai kartu veikiančias asmens laikomi susijusiais ir jų balsai turi būti skaičiuojami kartu. Todėl jie viršijo Vertybinių popierių (VP) rinkos įstatyme (VPRĮ) nustatytą balsų ribą ir dėl to turėjo pareigą pateikti ir įgyvendinti OS.

Pirmoji instancija. Panevėžio miesto apylinkės teismas 2006 m. gegužės 11 d. sprendimu ieškiniu netenkino. Teismo nuomone, kadangi atsakovas pats asmeniškai akcijų neturėjo (turėjo tik jo sutuoktinė), todėl jis negalėjo būti laikomas kartu veikiančiu su PK. Be to, ieškovo reikalavimas pateikti OS likusiems akcininkams vertintinas kaip reikalavimas, pareikštas kitų smulkiųjų akcininkų vardu tam neturint įgaliojimų.

Apeliacinė instancija. Panevėžio apygardos teismas 2006 m. rugsėjo 27 d. sprendimu patenkino ieškovo apeliacinį skundą ir panaikino Panevėžio miesto apylinkės teismo sprendimą bei priėmė naują sprendimą ieškinį tenkinti, taip pat įpareigojo atsakovus VPRĮ nustatyta tvarka pateikti privalomąjį OS supirkti likusias UK VP.

▶ 2007 m. birželio 27 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis byloje dėl privalomojo OS supirkti likusias AB „Panevėžio statybos trestas“ (PST) akcijas. Teismas konstatavo, kad asmens turimais balsais taip pat yra laikomi balsai, kuriuos suteikia asmens sutuoktinio turimos akcijos, išskyrus atvejį, kai pagal vedybų sutartį VP laikomi kiekvieno sutuoktinio asmenine nuosavybe. Anot teismo, asmens, kurie peržengia nustatytą balsų ribą, turi alternatyvą – teikti OS arba sumažinti turimų balsų skaičių. Be to, anot teismo, apeliacinės instancijos teismas, priimdamas sprendimą, nenustatė būtinų faktinių aplinkybių, t. y. ar atsakovai, veikdami savarankiškai ar kartu su kitais kartu veikiančiais asmenimis, apeliacinės instancijos teismo sprendimo priėmimo metu turėjo daugiau kaip 40% balsų. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus teismas panaikino Panevėžio apygardos teismo sprendimą ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Ginčo esmė. Ieškovas prašė įpareigoti atsakovus pateikti privalomąjį OS supirkti likusias PST VP, suteikiančius balsavimo teisę. Ieškovas nurodė, jog jis yra PST akcininkas, o atsakovai yra kartu veikiančių asmenų grupė, ieškiniu pateikimo metu turėjusi 54,72% PST akcijų, ir pagal VPRĮ turi pareigą per 30 d. pateikti privalomąjį OS supirkti likusias PST akcijas, tačiau to nepadarė.

Pirmoji instancija. Panevėžio apylinkės teismas 2006 m. gegužės 31 d. sprendimu ieškinį atmetė. Teismas nurodė, kad ieškovas pareiškė reikalavimą tik dėl vienos iš alternatyvų – įpareigoti atsakovus pateikti OS supirkti VP (kita alternatyva – perleisti VP, viršijančius įstatyme nustatytą balsų ribą), o tai pažeidžia atsakovų teises ir lemia bylos šalims nelygiavertę padėtį. Teismas taip pat nurodė, kad VPRĮ 19 str. nenustatyta akcininko teisė reikšti ieškinį teisme, akcininkas tik gali paprašyti padidinti pasiūlytą kainą.

Apeliacinė instancija. Panevėžio apygardos teismas 2006 m. spalio 11 d. sprendimu Panevėžio miesto apylinkės teismo sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – ieškinį patenkino ir įpareigojo atsakovus pateikti privalomąjį OS supirkti likusias PST akcijas.

▶ 2007 m. spalio 15 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis byloje dėl privalomojo OS supirkti likusias AB „Spauda“ akcijas. Teismas konstatavo, jog 2005 m. gegužės 1 d. „Spaudos“ privilegijuotosioms vadinėms akcijoms įgijus balsavimo teisę, atsakovams atsirado VP 19 str. 1 d. nustatyta alternatyvi pareiga perleisti nustatytą balsų ribą viršijančius VP arba teikti privalomąjį OS supirkti šiuos balsavimo teisę suteikiančius VP, o atsakovams per įstatyme nustatytą terminą neįgyvendinus vienos iš alternatyvių pareigų, ieškovai, kaip smulkieji akcininkai, įgijo teisę reikalauti OS paskelbimo dėl šių VP supirkimo. Teismas panaikino Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2006 m. vasario 13 d. sprendimo dalį, kuria atmesta ieškiniu dalis dėl atsakovų įpareigojimo VPRĮ 19 str. ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka pateikti OS supirkti likusias „Spaudos“ VP, suteikiančius balsavimo teisę, ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. sausio 31 d. nutartį panaikinti.

Ginčo esmė. 2005 m. gegužės 5 d. Vertybinių popierių komisijoje (VPK) buvo įregistruotas atsakovų privalomasis siūlymas supirkti „Spaudos“ likusias akcijas. „Spauda“ buvo taip pat išleidusi privilegijuotųjų vardinųjų akcijų emisiją, šios akcijos 2005 m. gegužės 1 d. įgijo balso teisę. Ieškovas prašo teismo įpareigoti atsakovą – AB „Viti“

pateikti OS supirkti likusias „Spaudos“ VP, suteikiančius balsavimo teisę, t. y. ir privilegijuotąsias vardines akcijas.

Pirmoji instancija. Vilniaus miesto 1-asis apylinkės teismas 2006 m. vasario 13 d. sprendimu ieškiniu dalį dėl įpareigojimo pateikti OS supirkti likusias „Spaudos“ VP, suteikiančius balsavimo teisę, atmetė.

Apeliacinė instancija. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovo apeliacinį skundą, 2007 m. sausio 31 d. nutartimi Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2006 m. vasario 13 d. sprendimą paliko nepakeistą.

▶ 2009 m. balandžio 3 d. Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis byloje dėl privalomojo OS supirkti likusias AB „Panevėžio statybos trestas“ (PST) akcijas. Teismas konstatavo, jog byloje nenustatyta, kad atsakovai būtų pasinaudoję įstatyme nustatyta alternatyva perleisti PST VP kitiems asmenims, kurie su atsakovais nebūtų laikomi kartu veikiančiais asmenimis VPRĮ prasme. Teismas paliko nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo 2008 m. spalio 27 d. nutartį.

Ginčo esmė. Ginčas byloje yra dėl prievolės pateikti privalomąjį OS supirkti PST smulkiųjų akcininkų akcijas.

Pirmoji instancija. Panevėžio apylinkės teismas 2006 m. gegužės 31 d. sprendimu ieškinį atmetė. Teismas nurodė, kad ieškovas pareiškė reikalavimą tik dėl vienos iš alternatyvų – įpareigoti atsakovus pateikti OS supirkti VP (kita alternatyva – perleisti VP, viršijančius įstatyme nustatytą balsų ribą), o tai pažeidžia atsakovų teises ir suteikia bylos šalims nelygiavertę padėtį. Teismas taip pat nurodė, kad VPRĮ 19 str. nenustatyta akcininko teisė reikšti ieškinį teisme, akcininkas tik gali paprašyti padidinti pasiūlytą kainą.

Apeliacinė instancija. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog atsakovai yra tarpusavyje susiję asmenys pagal VPRĮ 2 str. 3 d. 2 ir 3 punktus, jų turimų PST akcijų suteikiami balsai yra sumuojami, taip peržengta VPRĮ 19 str. 1 d. nustatyta 40% balsų riba. Esant įstatyme nurodytoms sąlygoms reikalauti privalomojo OS pateikimo turi teisę bet kuris bendrovės smulkusis akcininkas, nes ši teisė atitinka stambiojo akcininko ar jų kartu veikiančios grupės teisinę pareigą teikti OS. Šiuo atveju kiekvienas smulkusis akcininkas turi teisę reikšti ieškinį teismui ginčydamas turimą subjektinę teisę į akcijų pardavimą įgyvendinant OS.

OFICIALUSIS SIŪLYMAS. BESITĖSIANČIOS BYLOS.

▶ 2009 m. kovo 30 d. AB „Spauda“ smulkieji akcininkai ieškiniu pareiškimu kreipėsi į Vilniaus miesto pirmąjį apylinkės teismą dėl įpareigojimo įmonę „Viti“ supirkti AB „Spauda“ privilegijuotąsias vardines akcijas po 0,55 ct.

▶ 2009 m. lapkričio 9 d. VPK nepatvirtino AB „Panevėžio keliai“ (PK) bei kitų kartu veikiančių asmenų pateikto privalomojo OS cirkuliario siekiant supirkti PST likusias akcijas. Dėl to PK ir kiti kartu veikiančios asmens kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą su prašymu panaikinti minėtą VPK sprendimą. Bylos nagrinėjimo data dar nepaskirta. Iš esmės čia yra ginčas ne tiek dėl paties OS, kiek dėl VPK galių tvirtinant pateiktą privalomojo OS kainą.

▶ VPK, atsižvelgdama į 2008 m. spalio 20 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimą, jog sutartinai veikiančios AB „Linai“ akcininkai Lionė Lenčiauskienė, Ramūnas Lenčiauskas ir UAB „Nordic investicija“ turėtų teikti OS, ir į tai, kad minėti asmenys OS iki šiol nėra pateikę ir įgyvendinę, 2009 m. balandžio 9 d. kreipėsi į Kauno miesto apylinkės teismą su ieškiniu viešajam interesui ginti ir prašo teismo įpareigoti atsakovus pateikti privalomąjį OS supirkti likusias „Lino“ akcijas už teisės akty reikalaujama tvarka nustatytą teisingą kainą.

PRIVALOMASIS IŠPIRKIMAS. PASIBAIGĘS PROCESAI.

2010 m. kovo 17 d. Vilniaus apygardos teismas patenkino ieškovo Marius Jakulio-Jansono ieškinį dėl SEB banko akcijų supirkimo kainos nustatymo. Ginčas kilo dėl 2006 m. gruodžio mėn. VPK patvirtintos tuometinio SEB Vilniaus banko akcijų privalomojo išpirkimo kainos. Teismas pasakė, kad 2006 m. patvirtinta banko akcijų kaina 266,95 Lt buvo neteisinga ir nustatė naują kainą – 356 Lt už vieną akciją. Šis teismo sprendimas dar gali būti apskustas.

PRIVALOMASIS IŠPIRKIMAS. BESITĖSIANTYS PROCESAI.

▶ 2008 m. kovo 17 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas paliko galioti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2007 m. rugsėjo 26 d. sprendimą, juo teismas patenkino Vidmanto Martikonio prašymą ir įpareigojo VPK suderinti su ieškovu AB „Lietuvos elektrinė“ vienos išperkamos akcijos kainą (7,39 Lt).

▶ Lietuvos valstybė, atstovaujama Ūkio ministerijos, 2008 m. liepos 25 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą su prašymu nustatyti teisingą „Lietuvos elektrinės“ akcijų kainą. Bylos nagrinėjimo data nėra paskirta.

ŠALTINIS: VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA